

A world map with a dark, textured background. Overlaid on the map is a network of thin, glowing red lines that connect various points across the continents, resembling a global communication or trade network. The lines are more dense in some areas, particularly in North America and Europe. The overall color palette is dark with red highlights.

SERBEST TİCARET ANLAŞMASININ REKABET ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Bölüm: Uluslararası Ticaret ve Finans

Hazırlayan: Nurperi AKSOY(220230009)

Danışman Öğretim Üyesi: Dr. Mert Can DUMAN

İÇERİK:

- **Serbest Ticaret Anlaşması (STA) Nedir?**
- **Temel Hedefler**
- **STA'ların Rekabet Üzerindeki Temel Etkileri**
- **Türkiye'nin STA Deneyimi: 24 Ülke ile Yürürlükte Anlaşmalar**
- **Türkiye'nin STA Deneyimi: 24 Ülke ile Yürürlükte Anlaşmalar**
- **STA'ların Ekonomik Mantığı: Küresel Pazarlarda Fırsatlar ve Zorluklar**
- **STA'ların Rekabeti Şekillendiren Mekanizmaları: Dinamik Bir Piyasa Ortamı**
- **Ticaret Yaratıcı Etki (Trade Creation): Ekonomik Genişlemenin Dinamosu**
- **Ticaret Saptırıcı Etki (Trade Diversion): Beklenmedik Girdaplar**
- **Ticaret Yaratıcı ve Saptırıcı Etkilerin Rekabet Sonuçları: Dinamik Bir Dengede**
- **STA'ların Rekabet Açısından Dezavantajları**
- **SONUÇ**

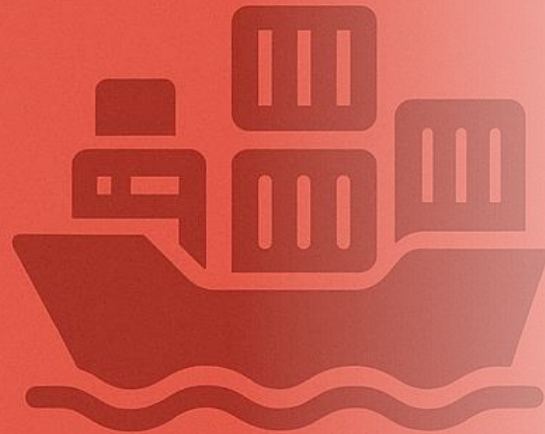
Serbest Ticaret Anlaşması (STA) Nedir?

Serbest ticaret anlaşmaları, uluslararası hukuk çerçevesinde ülkeler arasında ticari engellerin sistematik olarak azaltılması veya tamamen ortadan kaldırılması amacıyla yapılan ikili veya çok taraflı uluslararası anlaşmalardır. Bu anlaşmalar, modern küresel ekonominin temel yapı taşlarından birini oluşturur ve ülkelerin ekonomik entegrasyonunu derinleştirir.

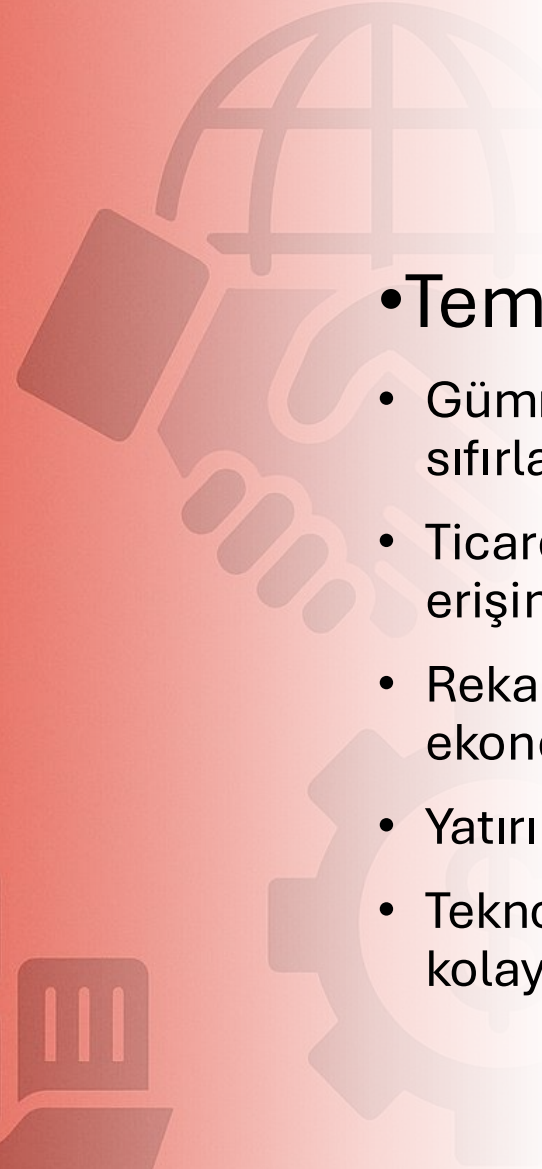

SERBEST TİCARET ANLAŞMASI

TEMEL BİLEŞENLERİ

- Temel Hedefler:
- Gümrük tarifelerinin azaltılması veya sıfırlanması
- Ticaret hacminin artırılması ve pazar erişiminin genişletilmesi
- Rekabet ortamının iyileştirilmesi ve ekonomik büyümenin teşvik edilmesi
- Yatırım akışlarının güçlendirilmesi
- Teknoloji ve bilgi transferinin kolaylaştırılması

STA'ların Rekabet Üzerindeki Temel Etkileri:

Pazar Genişlemesi

Ticaret engellerinin kaldırılmasıyla firmalar yeni coğrafi pazarlara erişim imkanı bulur. Bu genişleme, ölçek ekonomilerinden yararlanma ve risk çeşitlendirmesi olanağı sağlar.

Artan Rekabet Baskısı

Uluslararası firmaların piyasaya girişi, yerli şirketleri daha verimli olmaya, kalite standartlarını yükseltmeye ve fiyat rekabetini güçlendirmeye zorlar.

Yenilikçilik ve Verimlilik

Rekabet ortamı, firmaları Ar-Ge yatırımlarını artırmaya, yeni teknolojiler geliştirmeye ve operasyonel verimliliği optimize etmeye teşvik eder.

Uyum Zorlukları

Yerel sektörler, özellikle geleneksel ve emek-yoğun endüstriler, ani rekabet artışına adapte olmakta güçlük çekebilir. Bu süreç, yapısal dönüşüm ve destek politikalarını gerektirir.

Türkiye'nin STA Deneyimi: 24 Ülke ile Yürürlükte Anlaşmalar

Türkiye, küresel ekonomik entegrasyonunu derinleştirmek ve ihracat pazarlarını çeşitlendirmek amacıyla son yirmi yılda oldukça dinamik bir serbest ticaret anlaşması stratejisi benimsemiştir. 2024 itibarıyla Türkiye'nin 23 ülke ve ülke grubu ile yürürlükte olan STA'sı bulunmaktadır ve bu anlaşmalar, Türk ekonomisinin dış ticaret yapısını ve rekabetçilik düzeyini önemli ölçüde şekillendirmektedir.

Başlıca STA Partnerleri

EFTA Ülkeleri:

İsviçre, Norveç, İzlanda ve Lihtensteyn ile 1992 (modernizasyon: 2021)

Güney Kore

Asya pazarına açılan stratejik kapı (2013)

Singapur

Güneydoğu Asya'ya erişim (2015 imza – 2017 yürürlük)

Birleşik Krallık

Brexit sonrası önemli partner (2021)

Birleşik Arap Emirlikleri

Körfez bölgesindeki ilk STA (2024)

Türkiye'nin STA Deneyimi: 24 Ülke ile Yürürlükte Anlaşmalar

•Stratejik Hedefler

- AB'nin üçüncü ülkelerle imzaladığı STA'lar nedeniyle yaşanan pazar kaybının telafisi
- İhracat pazarlarının coğrafi çeşitlendirilmesi
- Asya-Pasifik ve Orta Doğu bölgelerinde ticaret hacminin artırılması
- Küresel değer zincirlerine daha güçlü entegrasyon

STA'ların Ekonomik Mantığı: Küresel Pazarlarda Fırsatlar ve Zorluklar

• Karşılaştırmalı Üstünlük

- Her ülkenin belirli mal ve hizmet üretiminde diğerlerinden daha verimli olduğu ilkesine dayanır. STA'lar, ülkelerin bu üstünlüklerini kullanarak uzmanlaşmasını ve karşılıklı yarar sağlamasını teşvik eder, böylece genel verimlilik artar.

• Pazar Genişlemesi

- Anlaşmalar, yerel işletmelerin uluslararası pazarlara erişimini kolaylaştırır. Bu genişleme, ölçek ekonomileri yaratır, üretim kapasitelerini artırır ve firmaların daha büyük kitlelere ulaşarak büyüme potansiyellerini maksimize etmelerini sağlar.

• Tarife Engellerinin Kalkması

- İthalat vergileri, kotalar ve diğer ticaret bariyerlerinin kaldırılması veya azaltılması, mal ve hizmetlerin daha serbest dolaşımını sağlar. Bu durum, tüketici fiyatlarını düşürürken, ithalat ve ihracat hacmini artırır

STA'ların Rekabeti Şekillendiren Mekanizmaları: Dinamik Bir Piyasa Ortamı

SERBEST TİCARET ANLAŞMALARI, PIYASALARIN İŞLEYİŞİNİ TEMELDEN ETKİLEYEN VE ŞİRKETLER ARASINDAKİ REKABETİ YENİDEN TANIMLAYAN GÜÇLÜ ARAÇLARDIR. BU ANLAŞMALARIN GETİRDİĞİ YENİ DİNAMİKLER, İŞLETMELERİ SÜREKLİ OLARAK KENDİLERİNİ GELİŞTİRMeye İTER.

FİYAT REKABETİ: STA'LAR, İTHAL ÜRÜNLERİN GÜMRÜK VERGİSİ VE DİĞER EK MALİYETLER OLMADAN PIYASAYA GİRMESİYLE FİYATLARIN DÜŞMESİNE NEDEN OLUR. BU DURUM, YERLİ ÜRETİCİLERİ MALİYETLERİNİ OPTİMİZE ETMEYE VE DAHA UYGUN FİYATLAR SUNMAYA ZORLAR, TÜKETİCİ İÇİN DAHA CAZİP SEÇENEKLER SUNAR.

KALİTE REKABETİ: ULUSLARARASI PIYASADAN GELEN ÜRÜNLERİN ÇEŞİTLİLİĞİ VE KALİTESİ, YERLİ ÜRETİCİLERİ DE ÜRÜNLERİNİ VE HİZMETLERİNİ İYİLEŞTİRMeye TEŞVİK EDER. TÜKETİCİLER, DAHA FAZLA SEÇENEĞE SAHİP OLDUKLARI İÇİN KALİTEYE DAHA FAZLA ÖNEM VERİR VE BU DA GENEL KALİTE STANDARTLARININ YÜKSELMESİNE YOL AÇAR.

VERİMLİLİK BASKISI: KÜRESEL REKABETİN ARTMASIYLA BİRLİKTE, İŞLETMELERİN HAYATTA KALABİLMELERİ İÇİN DAHA VERİMLİ OLMALARI KAÇINILMAZ HALE GELİR. ÜRETİM SÜREÇLERİNİN OPTİMİZE EDİLMESİ, YENİ TEKNOLOJİLERİN BENİMSENMESİ VE KAYNAK KULLANIMININ ETKİNLEŞTİRİLMESİ GİBİ ADIMLAR, VERİMLİLİĞİ ARTIRARAK REKABETTE ÖNE ÇIKMAYI SAĞLAR.

Ticaret Yararıcı Etki (Trade Creation): Ekonomik Genişlemenin Dinamosu

1 Daha Verimli Üreticiye Yönelim STA'lar, ülkelerin karşılaştırmalı üstünlüklerini kullanmalarını teşvik eder. Bu sayede, kaynaklar daha verimli bir şekilde kullanılır ve uzmanlaşma artar, bu da küresel ölçekte üretim maliyetlerini düşürür.

2 Tüketici Refahı Artışı İthalat vergilerinin kalkmasıyla ürün fiyatları düşer, çeşitlilik artar ve tüketiciler daha uygun fiyatlarla daha geniş bir ürün yelpazesine erişebilir. Bu durum, alım gücünü ve yaşam kalitesini artırır.

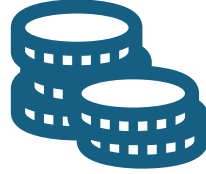

3. Rekabet Gücünün Yükselmesi Yerel firmalar, uluslararası rakiplerle başa çıkabilmek için daha yenilikçi olmak, maliyetlerini düşürmek ve ürün kalitelerini yükseltmek zorunda kalır. Bu da ülkenin genel rekabet gücünü artırır.

Ticaret Saptırıcı Etki (Trade Diversion): Beklenmedik Girdaplar

- **Verimli Olmayan Üye Olmayan Ülkelerden Sapma:** STA'lar, üye ülkeler arasındaki ticareti teşvik ederken, anlaşma dışındaki ülkelere yapılan ithalatı daha pahalı hale getirebilir. Bu durum, daha ucuza ve daha kaliteli ürün sunabilecek üçüncü ülkelere alım yerine, anlaşma kapsamındaki daha pahalı veya daha düşük kaliteli üreticilere yönelimi tetikler.
- **Olası Refah Kaybı:** Uzun vadede, ticaret saptırıcı etki, küresel kaynakların etkin olmayan bir şekilde dağılmasına yol açabilir. Bu da hem anlaşmaya taraf olan hem de olmayan ülkeler için genel refah kaybına neden olabilir, çünkü en verimli üreticiler pazar erişiminden mahrum kalır.

Ticaret Yaratıcı ve Saptırıcı Etkilerin Rekabet Sonuçları: Dinamik Bir Dengede

Verimlilik Artışı / Baskısı Ticaret yaratıcı etki, verimliliği artırırken, ticaret saptırıcı etki bazı sektörlerde verimsiz üretimin devam etmesine neden olabilir. Ancak genel olarak, küresel rekabet ortamı işletmeleri daha verimli olmaya zorlar

Pazar Yapısında Dönüşüm STA'lar, yerel tekelleri kırarak yeni oyuncuların pazara girmesini sağlar. Bu durum, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) için hem yeni fırsatlar hem de büyük uluslararası firmalarla rekabet etme zorunluluğu yaratır.

İnovasyon ve Kalite Etkileri Artan rekabet, şirketleri sürekli olarak yenilik yapmaya ve ürün/hizmet kalitesini artırmaya iter. Bu, teknolojik gelişmeyi hızlandırır ve tüketicilere daha iyi seçenekler sunar.

STA'ların Rekabet Açısından Dezavantajları

- **Yerli Üreticinin Rekabet Baskısı:** Uluslararası firmaların pazara girişi, yerli üreticiler üzerinde fiyat ve kalite rekabeti konusunda yoğun baskı oluşturabilir. Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) bu baskıya daha az dayanıklı olabilir.
- **Sektörel Asimetrimler:** STA'lar, her sektörü aynı oranda etkilemeyebilir. Bazı sektörler, küresel rekabete daha az dirençli olabilir ve bu durum, iş kayıplarına ve yapısal sorunlara yol açabilir.
- **Kısa Vadeli Uyum Maliyetleri:** STA'lara uyum sağlamak, işletmeler için Ar-Ge yatırımları, teknoloji transferi, işgücü eğitimi ve üretim süreçlerinin yeniden yapılandırılması gibi kısa vadeli maliyetler gerektirebilir. Bu maliyetler, özellikle geçiş dönemlerinde zorlayıcı olabilir.

Sonuç :

- Serbest ticaret anlaşmaları, küresel rekabet ortamını yeniden tanımlayan güçlü araçlardır. Bu anlaşmalar, bir yandan ekonomik büyümeyi ve verimliliği tetiklerken, diğer yandan bazı sektörler için zorluklar yaratabilir.

KAYNAKÇA :

- <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/serbest-ticaret-anlasmalari/genel>
- ÖZÇİMEN, D., & ERSOY-MERİÇBOYU, A. (2011). Statistical evaluation of the carbonization results of hazelnut shell.
- Muhammet Bayramoğlu, M. (2018). A research on wood based forest products in Turkey: time series analysis.
- Şişman, Z. (2017). Using data envelopment analysis and malmquist total factor productivity index for agriculture of Turkish regions.
- Semerci, A., & Duran Çelik, A. (2019). Economic Analysis of Cotton Production in Turkey: A Case Study of Hatay City.
- Kalaycı, C. (2017). Serbest Ticaret Anlaşmalarının Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkileri: Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi Uygulaması. Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 3(2), 133–147.
- Doğan, A. (2014). Türkiye'nin Serbest Ticaret Anlaşmaları. — Bu çalışma, Türkiye'nin STA uygulamalarına ve bu anlaşmaların dış ticaret hacmi üzerindeki etkilerine odaklanıyor.
- Athukorala, P.-ch. (2025). Free Trade Agreements in the World Trade System: Substance and Semantics. — Uluslararası düzeyde FTA'ların artışı ve bu sistemin dünya ticareti üzerindeki rolüne dair kapsamlı bir analiz. ResearchGate